15/11/2020

«Νηστεία όπλον εστί προς την κατά των δαιμόνων στρατιάν» – Μέγας Βασίλειος

/ Επικαιρότητα

Η δεύτερη πιο μακρά περίοδος νηστείας μετά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι η νηστεία των Χριστουγέννων, γνωστή στη γλώσσα του ορθοδόξου λαού μας και ως σαραντά(η)μερο. Περιλαμβάνει και αυτή σαράντα ημέρες, όμως δεν έχει την αυστηρότητα της νηστείας της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Άρχισε σήμερα, 15η Νοεμβρίου, και λήγει την 24η Δεκεμβρίου.

Η εορτή της κατά σάρκα γεννήσεως του Κυρίου μας Ιησού Χριστού αποτελεί τη δεύτερη μεγάλη Δεσποτικη εορτή του χριστιανικού εορτολογίου. Μέχρι τα μέσα του Δ’ αιώνα η Εκκλησία της Ανατολής συνεόρταζε τη γέννηση και τη βάπτιση του Χριστού υπό το όνομα τα Επιφάνεια την ίδια ήμερα, στις 6 Ιανουαρίου. Τα

Χριστούγεννα ως ξεχωριστή εορτή, εορταζομένη στις 25 Δεκεμβρίου εισήχθη στην Ανατολή από τη Δύση περί τα τέλη του Δ’ αιώνα.

Ο άγιος Ιωαννης ο Χρυσόστομος, που πρώτος ομιλεί για την εορτή των Χριστουγέννων, την ονομάζει «μητρόπολιν πασών των εορτών» και μας πληροφορεί περί το 386 ότι «ούπω δέκατον έστιν έτος, εξ ου δήλη και γνώριμος ημίν αύτη η ημέρα (της εορτής) γεγένηται».

Με τη διαίρεση της άλλοτε ενιαίας εορτής και την καθιέρωση των τριών ξεχωριστών εορτών, της Γεννήσεως την 25η Δεκεμβρίου, της Περιτομής την 1η και της Βαπτίσεως την 6η Ιανουαρίου, διαμορφώθηκε και το λεγόμενο Δωδεκαήμερον, δηλαδή το εόρτιο χρονικό διάστημα από τις 25 Δεκεμβρίου ως τις 6 Ιανουαρίου. Έτσι διασώθηκε κατά κάποιο τρόπο η αρχαία ενότητα των δυό μεγάλων εορτών της Γεννήσεως και της Βαπτίσεως του Κυρίου.

Η μεγάλη σημασία που απέκτησε με την πάροδο του χρόνου στη συνείδηση της Εκκλησίας η νέα εορτή των Χριστουγέννων και η ευλάβεια των πιστών και ιδιαίτερα των μοναχών, απετέλεσαν τις προϋποθέσεις για την καθιέρωση και της προ των Χριστουγέννων νηστείας. Σ’ αυτό ασφαλώς επέδρασε και η διαμορφωμένη ήδη τεσσαρακονθήμερη νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής που προηγείτο του Πάσχα. Όπως η εορτή έτσι και η νηστεία, ως προετοιμασία για την υποδοχή των γενεθλίων του Σωτήρος, εμφανίστηκε αρχικά στη Δύση, όπου η νηστεία αυτή ονομαζόταν Τεσσαρακοστή τον Αγίου Μαρτίνου επειδή άρχιζε από την εορτή του Αγίου τούτου της Δυτικής Εκκλησίας. Το ίδιο επανελήφθη και σ’ εμάς, όπου πολλοί τη νηστεία των Χριστουγέννων ονομάζουν του Αγίου Φιλίππου επειδή προφανώς αρχίζει την επομένη της μνήμης του Αποστόλου.

Οι πρώτες ιστορικές μαρτυρίες, που έχουμε για τη νηστεία προ των Χριστουγέννων, ανάγονται για τη Δύση στον Ε’ και για την Ανατολή στον ΣΤ’ αιώνα. Από τους ανατολικούς συγγραφείς σ’αυτήν αναφέρονται ο Αναστάσιος Σιναίτης, ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρος ο Ομολογητής, ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης, καθώς επίσης και ο πατριάρχης Αντιοχείας Θεόδωρος Βαλσαμών.

Η νηστεία στην αρχή, καθώς φαίνεται, ήταν μικρής διαρκείας. Ο Θεόδωρος Βαλσαμών (12ος αιώνας) που γράφει περί τον ΙΒ’ αιώνα και κατά συνέπεια μας πληροφορεί για τα όσα ίσχυαν στην εποχή του, σαφώς την ονομάζει «επταήμερον».

Όμως υπό την επίδραση της νηστείας της Μεγάλης Τεσσαρακοστής επεξετάθη και αυτή σε σαράντα ημέρες, χωρίς εν τούτοις να προσλάβει την αυστηρότητα της πρώτης.

Πώς θα πρέπει να την νηστεύουμε

Καθ' όλη τη διάρκεια του σαρανταημέρου δεν καταλύουμε κρέας, γαλακτερά και αυγά. Αντίθετα, επιτρέπεται να καταλύουμε ψάρι όλες τις ημέρες πλην, φυσικά, της Τετάρτης και της Παρασκευής από την εορτή των Εισοδίων μέχρι και την 17η Δεκεμβρίου. Ψάρι καταλύουμε επίσης και κατά την εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου, οποιαδήποτε ημέρα κι αν πέσει.

Από την 18η μέχρι και την 24η Δεκεμβρίου, παραμονή της εορτής, επιτρέπεται η κατάλυση οίνου και ελαίου μόνο εκτός, βέβαια, των ημερών Τετάρτης και Παρασκευής που θα παρεμβληθούν και κατά τις οποίες τηρούμε ανέλαιη νηστεία. Επίσης με ξηροφαγία θα πρέπει να νηστεύουμε την πρώτη ημέρα της νηστείας, 15η Νοεμβρίου, καθώς και την παραμονή της εορτής, εκτός βέβαια κι αν πέσουν Σάββατο ή Κυριακή.

Νηστεία: Αποχή από πάσης αμαρτίας

«Επίσης οφείλουμε να μην τηρούμε μόνο την τάξη της νηστείας που αφορά τις τροφές, αλλά να απέχουμε και από κάθε αμαρτία, έτσι ώστε, όπως νηστεύουμε ως προς την κοιλιά, να νηστεύουμε και ως προς τη γλώσσα, αποφεύγοντας την καταλαλιά, το ψέμα, την αργολογία, τη λοιδορία, την οργή και γενικά κάθε αμαρτία που διαπράττουμε μέσω της γλώσσας.

Επίσης χρειάζεται να νηστεύουμε ως προς τα μάτια. Να μη βλέπουμε μάταια πράγματα. Να μην αποκτούμε παρρησία διά μέσου των ματιών. Να μην περιεργαζόμαστε κάποιον με αναίδεια. Ακόμη θα πρέπει να εμποδίζουμε τα χέρια και τα πόδια από κάθε πονηρό πράγμα.

Με αυτό τον τρόπο νηστεύοντας μία νηστεία ευπρόσδεκτη στον Θεό, αποφεύγοντας κάθε είδους κακία που ενεργείται διά μέσου της καθεμιάς από τις αισθήσεις μας, θα πλησιάζουμε, όπως είπαμε, την αγία ημέρα της αναστάσεως αναγεννημένοι, καθαροί και άξιοι της μεταλήψεως των αγίων Μυστηρίων».

Από το βιβλίο «Η νηστεία της Εκκλησίας», Αρχιμ. Συμεών Κούτσα

Εκδ. Αποστολική Διακονία, σελ. 88-92 Νηστεία Χριστουγέννων.